

GEBELERİN EMZİRMEYE İLİŞKİN TUTUMLARI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER***THE ATTITUDES OF PREGNANT WOMEN TOWARD BREASTFEEDING AND ITS AFFECTING FACTORS****Hale UYAR HAZAR**, Gökçe KAYIN*****

**Dr. Öğretim Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Aydın/Türkiye.

 0000-0002-1236-6929

***Ebe, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı, Aydın/Türkiye.

 0000-0001-5583-3219

Yazışma Adresi:

Gökçe KAYIN

e-posta: gakayin59@gmail.com

Gönderim Tarihi: 7 Temmuz 2020

Kabul Tarihi: 06 Eylül 2021

*Bu çalışma 29 Haziran-1 Temmuz 2017 tarihleri arasında Aydın'da gerçekleştirilen "1. Uluslararası Sağlık Bilimleri Kongresi"nde sözel bildiri olarak sunuldu.

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada amaç, gebelerin emzirmeye ilişkin tutumlarını ve etkileyen faktörleri belirlemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı-kesitsel tipte olan araştırmanın verileri Ocak-Aralık 2017'de Trakya Bölgesinde bir devlet hastanesinde Kadın Doğum Kliniği-Polikliniğine başvuran 202 gebe ile görüşülerek toplandı. Verilerin toplanmasında "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği" kullanıldı. Ölçek cronbach- $\alpha=0.75$ 'tir. Araştırma verileri, tanımlayıcı istatistikler, en yüksek ve en düşük değerler, ortalama ve standart sapma, Shapiro Wilk normallik Testi, Cronbach alpha katsayısı, varyans analizi (ANOVA), student-t testi ve pearson korelasyon analizleri kullanılarak değerlendirildi ($p<0.05$).

Bulgular: Emzirme tutum ölçeği puan ortalaması 109.21 ± 12.77 olan gebelerin ve emzirme tutum ölçeği puan ortalamaları ile sosyo-demografik, obstetrik ve emzirme ile ilgili özellikleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ($p>0.05$), eş çalışma durumunun anlamlı olduğu ($p=0.026$) ve pozitif yönde ilişkili olduğu ($r=0.15$) görüldü.

Sonuç: Araştırmaya katılan gebelerde, emzirme tutumunun olumlu yönde olduğu ve eş çalışma durumunun emzirme tutumunu etkilediği sonucuna varıldı. Ebe ve hemşireler tarafından; gebelerin emzirmeye yönelik tutumları ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi ve bireyselleştirilmiş emzirme danışmanlığının verilmesi önerilir.

Anahtar Kelimeler: Ebelik; emzirme; gebelik; hemşirelik; tutum.

ABSTRACT

Objective: The aim of this study is to determine the attitudes of pregnant women toward breastfeeding and the factors affecting them.

Methods: The data of the research, which is of descriptive-analytical type, was collected by interviewing 202 the pregnant women who applied to the Obstetrics and Gynecology Ward in a state hospital in the Thrace Region. between January-December 2017. "Introductory information form" and "Breastfeeding Attitude Assessment Scale" were used to collect data in the research. The cronbach- α of the scale is 0.75. Research data were evaluated using descriptive statistics, highest and lowest values, mean and standard deviation, Shapiro Wilk normality test, Cronbach alpha coefficient, analysis of variance (ANOVA), t test and Pearson correlation analysis ($p<0.05$).

Results: Breastfeeding attitude scale mean score of pregnant women was 109.21 ± 12.77 and the difference between socio-demographic, obstetric and breastfeeding characteristics was not statistically significant ($p>0.05$), the working status of the spouse was significant ($p=0.026$) and positively related ($r=0.15$) was seen.

Conclusion: It was concluded that the breastfeeding attitude was positive in the pregnant women who participated in the study and that the spouse's employment status affected the breastfeeding attitude. By midwives and nurses; It is recommended to evaluate pregnant women's attitudes towards breastfeeding and the factors affecting it, and to give individualized breastfeeding counseling.

Keywords: Attitude; breastfeeding; midwifery; nursing; pregnancy

Atıf için (How to cite): **Uyar Hazar H, Kayın G.** Gebelerin Emzirmeye İlişkin Tutumları ve Etkileyen Faktörler. Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2021;4(3):244-253.

GİRİŞ

Anne sütü; yenidoğanda büyüme ve gelişme için gerekli olan tüm sıvı, enerji ve besin öğelerini içeren, biyo-yararlılığı yüksek, sindirimi kolay doğal bir besindir. Anne sütü ile beslenme, sağlıklı beslenmenin ilk şartını oluşturur (Dennis 2002; Gür 2007; Gökçay 2008). Bütün çağlarda ve kültürlerde, çocuk beslenmesinde eşsiz bir gıda olduğu kabul edilen anne sütünü bebeklere en sağlıklı şekilde ulaştırmanın yolu, emzirmedir.

Anne sütünün yapılması süreci olarak tanımlanan laktasyon dönemi ise, kadının doğurganlık çağı içinde yer alan önemli yaşam dönemlerinden birisidir. Laktasyon döneminde emzirmenin başarılı olarak başlatılabilmesi ve sürdürülebilmesi için annelerin gebelik sırasında ve doğumu izleyen dönemde, bedensel ve ruhsal yönden sağlıklı olması, dengeli beslenmesi, gerekli meme bakımını yapması, doğru zaman ve teknikle anne sütünü verebilmesi gerekmektedir (Arslan 1999, Dennis 2002, Dennis 2003). Bebeklerin yaşamın ilk altı ayında yalnızca anne sütü ile beslenmesi en ideal beslenme metodudur (UNICEF 2002). Her canlının sütünün kendisine ve bebeğine özel olması anne sütünü, bebek için benzersiz bir besin maddesi yapar (Gökçay 2008). Laktasyon döneminde emzirmenin başarılı olarak başlatılabilmesi ve sürdürülebilmesinde gebe kadının emzirme davranışına yönelik tutumu ve gebe kadının emzirme davranışını yapması ya da yapmaması için zorlayabilecek sosyal baskı da önemlidir (Dennis 2003). Annenin emzirme davranışını etkileyen; eğitim, kentleşme, çalışma hayatı, sağlık personelinin ilgisizliği, inanç eksikliği, aile yapısındaki değişiklikler, emzirme ile beden imajının bozulacağı korkusu, psikolojik faktörler gibi pek çok olumsuz tutum ve toplumsal eğilimler vardır. Bu gibi içgüdüsel, bireysel, ailesel, toplumsal ve psikolojik faktörler tutumların davranışa dönüştürülmesinde etkin rol oynar (Arslan 1999).

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2018 yılı verilerine göre; ülkemizde çocukların %98'i bir süre emzirilmektedir ve ortanca emzirme süresi 16.7 aydır. Ancak, 2-3 aylık bebeklerin %45'i, 4-5 aylık bebeklerin ise %14'ü sadece anne sütü ile beslenmektedir. Ülkemizde, emzirme oldukça yaygın bir davranış olmakla birlikte, sadece anne sütü ile besleme davranışı istendik düzeyde değildir (TNSA 2019).

Kadınların emzirme davranışını etkileyen tutumlarının belirlenmesi ile kadının emzirmeyi

isteme durumu, emzirmenin erken başlatılması, sürdürülmesi ve erken bırakılması gibi durumları gebelik döneminde belirlemek mümkündür. Ebe ve hemşireler sağlıklı bir gebenin takibini ve eğitimini yürütmektedirler. Sağlık personelinin anneleri gebelik döneminde emzirmeleri yönünde destekleyebilmekte ve annelerin emzirme dönemindeki davranışlarını değiştirebilmektedir. Ancak bilindiği gibi davranış, bilgi kadar kadının tutumu da etkilemektedir. Bu nedenle gebelerin emzirmeye yönelik tutumlarının belirlenmesi, ebeler ve hemşireler tarafından verilecek emzirmeye yönelik eğitimin planlanmasında yol gösterici olacaktır (Koç ve Tezcan 2005; Gölbaşı ve Koç 2008). Ancak gebelerin emzirmeye yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlayan çalışmaların çeşitliliğinin (Yılmaz et al. 2002; Koç ve Tezcan 2005; Gölbaşı ve Koç 2008; Onbaşı ve ark. 2011; Yılmaz ve ark. 2012; Yiğitbaş ve ark. 2012; Yanikkerem ve ark. 2014; Elkin ve ark. 2015; Kanat Pektaş ve Mutlu 2016; Yurtsal et al. 2016) sınırlı sayıda olması dikkatleri çekmektedir. Bu anlamda literatüre önemli katkı sağlaması beklenen bu araştırmada, gebelerin emzirmeye ilişkin tutumları ve etkileyen faktörleri belirlemek amaçlanmaktadır. Araştırma soruları:

- 1) Gebelerin emzirmeye ilişkin tutumları nasıldır?
- 2) Gebelerin emzirme tutumlarını etkileyen faktörler nelerdir?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü: Bu araştırma tanımlayıcı-kesitsel tipte bir çalışmadır

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman: Araştırma Trakya bölgesinde bir devlet hastanesinde Kadın Doğum Kliniği ve Polikliniğinde Ocak-Aralık 2017 tarihleri arasında yapıldı.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi: Araştırmanın evrenini Trakya bölgesinde bir devlet hastanesinde 2016 yılında başvuran 1365 gebe oluşturdu. Araştırmanın örnekleme oranına göre 202 olarak hesaplandı (Özdamar, 2010). Verilerin toplanmasında gelişigüzel örnekleme yöntemi kullanıldı. Araştırmanın dahil edilme kriterlerini; en az ilköğretim birinci kademe mezunu, Türkçe konuşup anlayabilen gebeler, dahil edilmeme kriterlerini; işitme, görme engeli olan ve tanı koyulmuş psikolojik sorunu olan gebeler oluşturdu.

Veri Toplama Araçları: Araştırma verilerinin toplanmasında "Tanıtıcı Bilgi Formu"

ve “Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği” kullanıldı.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Literatür bilgisine uygun olarak (Arslan 1999; Koç ve Tezcan 2005; Ben et al. 2010; Laanterä et al.2010a; Yiğitbaş ve ark 2012; Mitchell-Box et al. 2013; Yanikkerem ve ark. 2014; Yu et al. 2015; Yurtsal et al. 2016; Ghasemi et al. 2019) araştırmacılar tarafından hazırlanan “tanıtıcı bilgi formu” sosyo-demografik, obstetrik ve emzirme ile ilgili özellikleri sorgulayan üç bölümden oluşmaktadır. Hazırlanan veri toplama formu uzman görüşüne sunuldu ve öneriler doğrultusunda tekrar düzenlendi. Veri toplama formunun uygulanabilirliği ve anlaşılabilirliğini tespit etmek amacı ile 10 gebe ile görüşülerek ön uygulama yapıldı. Böylece veri toplama formuna son şekli verildi ve yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak dolduruldu.

Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği: Arslan (1999) tarafından annelerin emzirme davranışlarını yönlendiren tutumların çeşitli boyutlarının değerlendirilmesinde kullanılmak üzere geliştirilen 46 sorudan oluşan 5’li likert tipte bir ölçektir (EK 1). Ölçekte, emzirme tutumunu etkileyebilecek, annenin kendisine ait emzirme tutumu, annenin diğer kişilerle ilgili emzirme tutumu (eşinin, aile ve yakın çevrenin, sağlık personelinin), toplum olarak emzirme ile ilgili tutumlar, kadına özgü bir işlev olarak emzirme gibi özelliklere yer verilmektedir. Ölçekte 22 adet olumlu (3,4,6,7,8,11,13,15,19,23,24,26,27,28,29,30,31, 32,37,38,42,43) ve 24 adet olumsuz (1,2,5,9,10,12,14,16,17,18,20,21,22,25,33,34,35, 36,39,40,41,44,45,46) emzirme tutumunu içeren maddeler yer almaktadır. Ölçekte olumlu tutum maddeleri tamamen katılıyorum (4), katılıyorum (3), kararsızım (2), az katılıyorum (1), hiç katılmıyorum (0) olarak, olumsuz tutum maddeleri tamamen katılıyorum (0), katılıyorum (1), kararsızım (2), az katılıyorum (3), hiç katılmıyorum (4) olarak puanlanmakta ve bu ölçekte alınabilecek en yüksek puan 184’tür. Olumlu maddelerin puanı 88, olumsuz maddelerin puanı 96’dır. Ölçekten alınan puan yükseldikçe annelerin emzirmeye ilişkin tutumları olumlu olarak değerlendirilmektedir. Kendini bildirim yöntemi kullanılarak doldurmayı gerektiren bir ölçektir. Geçerlik-güvenirlik çalışması Arslan (1999) tarafından yapılan ölçeğin cronbach alfa katsayısı 0,63, yapılan bu çalışmada 0,75’tir.

Verilerin Toplanması: Veri toplama formunda yer alan emzirme ile ilgili maddelerden etkilenmeyi önlemek için önce “Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği” gebeye doldurtuldu, daha sonra “Veri Toplama Formu” araştırmacı tarafından dolduruldu. Verilerin toplanması işlemi kullanılmamakta olan boş bir odada sağlandı ve veri toplama formlarının doldurulması 30-35 dakika sürdü.

Verilerin Değerlendirilmesi: Araştırma verileri SPSS 18 (PASW Inc., Chicago. IL. USA) paket programı kullanılarak bilgisayar ortamında analiz edildi. Sosyo-demografik, obstetrik ve emzirme özellikleri ile emzirme tutumu tanımlayıcı istatistikler ile değerlendirildi. Verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığını ortaya koymak amacı ile Shapiro Wilk testi kullanıldı. $p>.05$ değeri elde edildiği için dağılımın normal dağılımdan anlamlı bir farklılık sergilemediği sonucuna varıldı. Bu nedenle emzirme tutumunu etkileyen sosyo-demografik, obstetrik ve emzirme özelliklerin istatistiksel ilişkilerinin belirlenmesinde varyans analizi (ANOVA), t testi, pearson korelasyon ve Cronbach alfa analizleri kullanıldı. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında değerlendirildi ve istatistiksel olarak verilerin önemliliği için p değerinin 0.05’in altında olması anlamlı kabul edildi. Araştırmanın bağımlı değişkenini; Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeğinden alınan puan, bağımsız değişkenlerini; gebelerin sosyo-demografik, obstetrik ve emzirme ile ilgili özellikleri oluşturdu.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırmaya başlanmadan önce, İl Sağlık Müdürlüğü’nden kurum izni, katılımcılardan sözel onam alındı. Helsinki Bildirgesine uygun olarak; araştırmada kullanılan veri toplama formlarındaki sorular yöneltilmeden önce, araştırma kapsamına alınan gebelere çalışma hakkında bilgi verilerek “Bilgilendirilmiş onam” ilkesi, elde edilen verilerin gizli tutulacağı belirtilerek “Gizlilik ve gizliliğin korunması” ilkesi, araştırmaya gönüllü olarak katılmayı isteyenlerin alınması ile de “Özerkliğe saygı” ilkesi yerine getirildi.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Çalışmanın yalnızca Trakya bölgesinde bir Devlet Hastanesinde yürütülmesi, olasılıksız örnekleme yöntemi kullanılarak örneklemin belirlenmesi ve verilerin elde edilmesinde öz bildirim yönteminin kullanılması bu araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Araştırma sonuçları, bu araştırma kapsamına alınan örneklem grubuna genellenebilir, tüm gebeler için genellenemez.

BULGULAR

Araştırmaya katılan gebeler 29,73±6,73 yaşındadır. Bu gebelerin %60,9'u ortaokul-lise mezunu, %59,4'ü ev hanımı, %74,3'ü çekirdek aile yapısında ve %61,4'ü şehir merkezinde yaşamaktadır. Gebelerin eşleri 32,28±6,95 yaşında, %58,4'ü ortaokul-lise mezunu, %94,6'sı çalışmaktadır.

Araştırmaya katılan gebe kadınların 2.45±1.21 kez gebe kaldığı, 1.22±1.04 kez doğum yaptığı belirlendi. Gebelerin yaşayan çocuk sayısı ortalaması 0.86±0.91 olup %76,7'si planlı gebelik, %78,7'si istenen gebelik yaşamakta, %51,5'i erkek bebek cinsiyetine sahip ve %15,8'i sigara kullanmaktadır.

Gebelerin %50,5'i (n=113) önceki bebeklerini anne sütü ile beslediğini, %42,1'i 6 ay ve daha fazla süre anne sütü ile beslediğini, %71,7'si bebeğini 5-6 ay sadece anne sütü ile beslemeyi ve %69,8'i 13-24 ay toplam sürede emzirmeyi düşündüğünü, %55,0'i anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi aldığı ve %48,0'i bu bilgiyi sağlık personelinde aldığı belirtti.

Gebe kadınların; emzirme tutum ölçeği puan ortalaması 109,21±12,77'dir ve buna göre %51,48'inde emzirme tutum puanı ortalamasının altında, %44,55'inde ortalamasının üzerindedir. Gebelerin emzirme tutumu puan ortalaması 109,21±12,77'dir ve Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması ve puan dağılımları Tablo 1'de sunuldu.

Tablo 1. Gebelerin Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği Puan Ortalaması ve Puan Dağılımları

Özellik	n	Minimum	Maksimum	Ortalama±SS	Cronbach Alfa (α)
Emzirme Tutumu Puanı	202	82	147	109,21±12,77	0,75
Tutum Puanı Aralığı		n			%
82-90		11			5,4
91-100		40			19,8
101-110		68			33,7
111-120		46			22,8
121-130		25			12,4
131-140		9			4,5
141-147		3			1,5

SS: Standart Sapma, Alt-Üst Sınır: 82-147, Mod: 107, Ortanca: 108, Range: 65

Araştırma örneklemine alınan gebelerin sosyo-demografik özelliklerine göre Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği puan

ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ($p>0,05$), eş çalışma durumunun anlamlı ve pozitif yönde ilişkili olduğu ($p=0,026$, $r=0,15$) saptandı (Tablo 2).

Tablo 2. Gebelerin ve Eşlerinin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=202)

Sosyo-demografik Özellikler	n (%)	Ortalama± SS	F/t	p	%95 güven Aralığı	
					Alt	Üst
Yaş						
18-19	13 (6,4)	111,84±16,89			101,63	122,05
20-35	158 (78,3)	108,82±12,57	F: 0,427	0,653	106,84	110,79
36-43	31(15,3)	110,12±12,12			105,68	114,57
Eğitim durumu						
İlköğretim	22 (10,9)	111,13±15,58			104,22	118,04
Ortaokul-lise	123 (60,9)	108,97±12,90	F: 0,276	0,759	106,67	111,27
Üniversite-lisansüstü	57 (28,2)	109,00±11,42			105,96	112,03
Çalışma Durumu						
Evet	82 (40,6)	109,08±12,10	t: 0,122	0,903	-3,33	3,78
Hayır (Ev hanımı)	120 (59,4)	109,30±13,26			-3,39	3,84

Aile tipi						
Çekirdek Aile	150 (74.3)	109.69±12.69	t: 0.898	0.370	-2.20	5.90
Geniş Aile	52 (25.7)	107.84±13.03			-2.29	5.98
Oturduğu yer						
Köy	11 (5.4)	105.45±13.70			96.24	114.66
Kasaba-İlçe	67 (33.2)	109.73±12.41	F: 0.530	0.589	106.70	112.76
Şehir Merkezi	124 (61.4)	109.27±12.93			106.97	111.57
Eş Yaş						
19-34	121 (59.9)	108.26±12.65	t:-1.298	0.196	-5.98	1.23
35-49	81 (40.1)	110.64±12.89			-6.00	1.25
Eş Eğitim						
İlköğretim	14 (6.9)	111.50±13.20			103.87	119.12
Ortaokul- Lise	118 (58.4)	109.16±13.14	F:0.251	0.779	106.76	111.55
Üniversite- Lisansüstü	70 (34.7)	108.85±12.18			105.95	111.76
Eş Çalışma Durumu						
Hayır	11 (5.4)	100.90±10.50	t:-2.240	0.026	-16.52	-1.05
Evet	191 (94.6)	109.69±12.75		r: 0.15	-15.98	-1.58

SS: Standart Sapma, F: varyans analizi (ANOVA), t: student t testi, r: pearson test

Araştırma örneğine alınan gebelerin obstetrik özelliklerine göre Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel anlamlı olmadığı saptandı ($p>0.05$), (Tablo 3).

Tablo 3. Gebelerin Obstetrik Özelliklerine Göre Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=202)

Obstetrik Özellikler	n (%)	Ortalama± SS	t	p	%95 güven aralığı	
					Alt	Üst
Gebelik Sayısı						
1	70(34.7)	108.34±13.16	-0.708	0.480	-5.06	-2.39
2-5	132(65.3)	109.68±12.59			-5.13	-2.45
Doğum Sayısı						
0	86(42.6)	109.19±12.67	-0.019	0.985	-3.62	3.55
1-4	116(57.4)	109.23±12.90			-3.62	3.55
Yaşayan Çocuk Sayısı						
0	86(42.6)	109.19±12.67	-0.019	0.985	-3.62	3.55
1-4	116(57.4)	109.23±12.90			-3.62	3.55
Önceki Doğum Şekli (n=116)						
Vajinal doğum	65(56.0)	108.49±11.78	-0.696	0.488	-6.47	3.10
Abdominal doğum	51(44.0)	110.17±14.26			-6.59	3.22
Planlı Gebelik						
Hayır	47(23.3)	107.21±14.16	-1.230	0.220	-6.80	1.57
Evet	155(76.7)	109.82±12.30			-7.18	1.95
İstenen Gebelik						
Hayır	43(21.3)	106.51±13.94	-1.571	0.118	-7.75	0.87
Evet	159(78.7)	109.94±12.38			-8.12	1.24
Bebegin Cinsiyeti (n=116)						
Kız	55(47.4)	108.76±11.55	-0.227	0.821	-3.96	3.15
Erkek	61(52.6)	109.17±13.54			-3.93	3.11
Gebelikte Sigara Kullanma Durumu						
Hayır	170(84.2)	109.68±12.82	1.208	0.229	-1.87	7.81
Evet	32(15.8)	106.71±12.43			-1.88	7.82

SS: Standart Sapma, t: student t testi

Araştırma örneğine alınan gebelerin emzirme ile ilgili özelliklerine göre Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptandı ($p>0.05$), (Tablo 4).

Tablo 4. Gebelerin Emzirme Özelliklerine Göre Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=202)

Emzirme ile ilgili Özellikler	n (%)	Ortalama± SS	F/t	p	%95 güven aralığı	
					Alt	Üst
Önceki Çocuğun İlk 6 Ay Beslenme Durumu (n=116)						
Anne sütü	103(88.8)	109.65±12.79	t: 1.153	0.251	-3.17	12.02
Diğer	13(11.2)	105.23±14.85			-4.79	13.64
En Son Bebeği SAS ile Besleme Süresi						
6 aydan az	28(24.8)	104.60±12.55	F: 2.577	0.081	99.74	109.47
6 ay	57(50.4)	111.01±12.28			107.75	114.27
6 ay üstü	28(24.8)	110.75±14.00			105.31	116.18
Bebeği SAS ile Beslemeyi Düşünme Süresi						
0-6 ay	147(72.8)	109.29±12.38	t: 0.062	0.951	-3.90	4.16
7-36 ay	55(27.2)	109.16±13.70			-4.13	4.39
Bebeği Toplam Emzirmeyi Düşünme Süresi						
0-24 ay	185(91.6)	109.03±12.49	t: 0.846	0.399	-4.40	11.01
25-36 ay	17(8.4)	105.72±14.18			-6.32	12.93
Anne Sütü ve Emzirme Konusunda Bilgi Alma Durumu						
Hayır	91(45.0)	108.02±12.20	t: -1.206	0.229	-5.73	1.38
Evet	111(55.0)	110.19±13.19			-5.70	1.35
Bilgi Alınan Kişi (n=111)						
Sağlık personeli	90(81.8)	110.80±13.66	t: 1.302	0.195	-2.13	10.31
Diğer	21(18.0)	106.71±9.59			-0.98	9.16

SS: Standart Sapma, SAS: Sadece Anne Sütü, F: varyans analizi (ANOVA), t: student t testi

TARTIŞMA

Gebelerin emzirmeye ilişkin tutumları ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla Trakya bölgesinde bir devlet hastanesinde yapılan bu çalışma, gebelerin sosyo-demografik, obstetrik ve emzirme ile ilgili özellikleri ve bu özelliklerin emzirme tutumu ile ilişkisinin bilinmesi, emzirme tutumunun açıklanması ve emzirme danışmanlığı uygulamalarına yön vermesi açısından önemli veriler ortaya koymaktadır.

Emzirme tutumunun ölçülmesinde literatürde, esas olarak kağıt formlar şeklinde kullanılan, farklı ölçek yer almaktadır (Mora et al. 1999). Emzirme tutumunu ölçen çalışmaların büyük çoğunluğunda; anne-babaların, doğum yapan kadınların, sağlık çalışanlarının veya eğitim sürecinde olan öğrencilerin emzirme tutumu ölçülmekte, ancak gebelerin emzirme tutumunu ölçen araştırma çalışması daha az sayıda kalmaktadır. Tartışma bölümünde,

Emzirme Tutumunu Değerlendirme (Arslan 1999) ve Iowa Bebek Beslenme Tutum (The Iowa Infant Feeding Attitude Scale -IIFAS) (Mora et al. 1999) ölçeklerinin kullanıldığı çalışmaların yanı sıra yüz yüze ve derinlemesine görüşmelerin yapıldığı kalitatif ve kantitatif özellikte, ulusal (Koç ve Tezcan 2005; Gölbaşı ve Koç 2008; Yiğitbaş ve ark. 2012; Yanikkerem et al 2014; Elkin ve ark. 2015; Kanat Pektaş ve Mutlu 2016; vb.) ya da uluslararası (Kong and Lee 2004; Ben et al. 2010; Laanterä et al. 2010a; Onbaşı et al. 2011; Lau et al. 2017; Ghasemi et al. 2019; etc.) düzeyde yayınlanan ve ulaşılabilen çalışmalardan yararlanıldı.

Davranışların arkasındaki gizli yönlendirici gücün “tutum” olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada kullanılan “Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği”nden alınabilecek olan en yüksek toplam puanının 184 ve puan ortalamasının 92 (Arslan

1999) olduğu göz önüne alındığında çalışmaya katılan gebelerin olumlu bir emzirme tutumuna sahip oldukları kanaatine varıldı (*Araştırma sorusu 1*). Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği kullanılarak gebelerin emzirme davranışlarını yönlendiren tutumunun ölçüldüğü çalışmalarda ölçek puan ortalamaları 110.6±12.3 (Koç ve Tezcan 2005), 111.36±12.02 (Gölbaşı ve Koç 2008) ve 115.62±12.22 (Yurtsal et al. 2016)'dir. Araştırmanın örneklemini oluşturan gebelerin emzirme tutum puanının diğer araştırma sonuçları ile benzerlik göstermesi olumlu bir sonuçtur. Ölçek puanı yükseldikçe emzirme tutumu daha olumlu olarak yorumlanmaktadır. Dolayısıyla bu gebelerin emzirme tutum puanı ne kadar yüksek olursa doğumdan sonra da o kadar olumlu bir emzirme davranışı göstereceklerinden, istenen sonuç, mümkün olduğunca daha yüksek olması yönündedir.

Bu çalışmada cevabı aranan bir diğer soru ise "emzirme tutumunu etkileyen faktörler nelerdir" oldu (*Araştırma sorusu 2*). Bunun için gebelerin yaş, eğitim ve çalışma durumu, aile tipi, oturduğu yer, eşinin yaş ve eğitim durumuna göre emzirme tutumu ölçek puanları karşılaştırıldığında grupların benzer olduğu görüldü. Belirtilen sosyo-demografik özellikler çalışılan örneklem grubunda emzirme tutumunu etkilememektedir. Ancak yayımlanan diğer çalışmaların sonuçlarında; yaş (Koç ve Tezcan 2005; Laanterä et al. 2010a; Laanterä et al. 2010b; Ben et al. 2010; Keddem et al. 2018; Ghasemi et al. 2019), eğitim durumu (Koç ve Tezcan 2005; Laanterä et al. 2010a; Laanterä et al. 2010b; Yiğitbaş ve ark. 2012; Lau et al. 2017; Fernandes and Höfelmann 2020), meslek (Yiğitbaş ve ark. 2012), çalışma durumu (Yiğitbaş ve ark. 2012; Ghasemi et al. 2019; Fernandes and Höfelmann 2020), gelir durumu (Laanterä et al. 2010a; Lau et al. 2017), aile tipi (Koç ve Tezcan 2005) ve sigara kullanma alışkanlığının (Laanterä et al. 2010b; Fernandes and Höfelmann 2020) gebelerin emzirme tutumunda etkili olduğu görülmekte ve bu farklılığın araştırmaya dahil edilen gebelerin sosyolojik ve kültürel yapısından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Eşlerinin tamamına yakını çalışmakta olan gebelerin eş çalışma durumu, gebelerin emzirme tutumunu etkilemekte ve pozitif yönde ilişki vardır. Elde edilen bu sonuç çarpıcı olmasının yanısıra istenen olumlu bir sonuçtur. Gebelerin çalışmakta olan eşlerinin, doğum sonrası dönemde emzirme konusunda olumlu tutum

gösterecek olmaları bilmek; emzirme davranışına eşlerin katkı sağlayacağını düşündürmektedir. Ayrıca bu durum, emzirme başarısının sağlanması ve eş desteğinin alınması açısından umut vaat edici bir durumdur.

Gebelerin obstetrik özellikleri olan gebelik ve doğum sayısı, doğum şekli, planlı ve istenen gebelik durumu ve bebeğin cinsiyetine göre emzirme tutumu ölçek puanlarının benzer olduğu, dolayısıyla bu özelliklerin emzirme tutumunu etkilemediği görüldü. Bunun tam tersi olarak diğer araştırmacıların sonuçlarında; gebelik sayısı (Koç ve Tezcan 2005; Alexander et al. 2010; Fernandes and Höfelmann 2020) ve planlı gebelik (Lau et al. 2017; Ghasemi et al. 2019) durumunun gebelerin emzirme tutumunda etkili olduğu görüldü. Çalışmaların sonuçlarının her zaman bir birini destekleyecek olmasını beklemek yanlış olacaktır. Örneklem grubunun kişisel, kültürel, sosyal ve çevresel özelliklerinin bu tür farklılıklara neden olması kaçınılmaz olabilir.

Tüm dünyanın kabul ettiği emzirme politikası, bebeklerin ilk ay sadece emzirilmesi, altı aydan sonra en az iki yaşına kadar ek gıdalarla birlikte emzirmenin devam ettirilmesi gerektiğidir (WHO). Emzirme Politikasının sürdürülebilmesi için emzirme danışmanlığının doğumdan sonraya ertelenmemesi ve mutlaka gebelik döneminde en uygun olarak üçüncü trimesterde (27. – 40. haftalar arasında) verilmesi uygun olanıdır. Bu süreçte gebe kadının emzirmeye yönelik tutumunu belirlemek mümkün olacak ve bu da emzirme danışmanlığının bireyselleştirilmesinin önünü açacaktır. Yapılan bu çalışmada gebelerin emzirme ile ilgili olan; önceki çocuğu ilk 6 ay beslenme durumu, bebeğini sadece anne sütü ile beslemeyi düşünme süresi, bebeğini toplam emzirmeyi düşünme süresi, anne sütü ve emzirme konusunda bilgi alma durumu ve bilgi alınan kişi gibi özelliklerinin emzirme tutumunda etkili olmadı tespit edildi. Bu araştırmaya göre sonuçlarının farklı olduğunun görüldüğü ze çarptığı diğer araştırmaların sonuçlarında ise; emzirme öz-yeterliği (Thomas et al. 2015; Yu et al. 2015; Ghasemi et al. 2019), emzirme konusunda bilgi alma (Kong SK and Lee 2004; Alexander et al. 2010; Ben et al. 2010; Laanterä et al. 2010a; Thomas et al. 2015; Yu et al. 2015;), emzirme deneyimi (Lau et al. 2017; Fernandes and Höfelmann 2020) ve emzirmede eş desteğinin (Kong and Lee 2004; Alexander et al. 2010; Laanterä et al. 2010b; Mitchell-Box et al. 2013) emzirme tutumunu etkilediği

görülmekte ve bu da olması gereken olumlu bir sonuç olarak değerlendirildi.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada; emzirme tutumunu değerlendirme ölçeği puan ortalamasına göre, gebelerin emzirme tutumunun olumlu yönde olduğu ve eş çalışma durumunun emzirme tutumunu etkilediği, diğer sosyo-demografik özellikler ile obstetrik ve emzirme ile ilgili özelliklerin emzirme tutumunu etkilemediği sonucuna varıldı. Gebelikte emzirme tutumunu etkileyen faktörlerin bilinmesi, emzirme danışmanlığı faaliyetlerinin uygulanması açısından önemlidir. Gebelerin emzirme

tutumunun belirleneceği çalışmaların; normal ve riskli gebe gruplarında, farklı toplumlarda ve farklı örneklem hacminde planlanarak yapılması önerilebilir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

YAZAR KATKILARI

HUH: Literatür tarama, istatistiksel analiz, makale yazma, kritik okuma, GK: Literatür tarama, veri toplama, istatistiksel analiz, makale yazma.

KAYNAKLAR

Alexander A et al. Do Breastfeeding Intentions of Pregnant Inner-City Teens and Adult Women Differ?. *Breastfeeding Medicine* 2010;5(6):289-96.

Arslan H. Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği. *Hemşirelik Forumu, Kadın Doğum Sayısı* 1999;2(3):132-6.

Ben Slama F et al. Allaitement Maternel Exclusif Et Allaitement Mixte: Connaissances, Attitudes Et Pratiques Des Mères Primipares [Exclusive Breastfeeding and Mixed Feeding: Knowledge, Attitudes and Practices of Primiparous Mothers]. *Eastern Mediterranean Health Journal*. 2010;16(6):630-5.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve TÜBİTAK. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2018: Çocukların ve Kadınların Beslenme Durumu file:///C:/Users/PC/Downloads/TNSA2018_ana_Rapor.pdf Erişim Tarihi:11 Aralık 2021.

Dennis CL. Breastfeeding Initiation and Duration: A 1990-2000 Literature Review. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing* 2002;31(1):12-32.

Dennis CL. The Breastfeeding Self-Efficacy Scale: Psychometric Assessment of The Short Form. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing* 2003;32(6):734-44.

Elkin N ve ark. Bir Aile Sağlığı Merkezine Başvuran Gebelerin Anne Sütü ve Emzirmeye İlişkin Bilgi ve Tutumları. *STED* 2015;24(2):41-8.

Fernandes RC, Höfelmann DA. Intention to Breastfeed Among Pregnant Women: Association with Work, Smoking, and Previous Breastfeeding Experience. *Ciência & Saúde Coletiva* 2020;25(3),1061-72.

Ghasemi V et al. Predictor Factors of Breastfeeding Attitude in Iranian Breastfeeding Mothers: A Cross-Sectional Study. *International Journal of Pediatrics*. 2019; 7(3):9103-13.

Gökçay G. Yaşamın İlk 2 yılında Çocuk Sağlığı ve Bakımı. *İstanbul: MGA Matbaacılık*;2008.p.64- 71.

Gölbashi Z, Koç G. Kadınların Postpartum İlk 6 Aylık Süredeki Emzirme Davranışları ve Prenatal Dönemdeki Emzirme Tutumunun Emzirme Davranışları Üzerindeki Etkisi. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi* 2008;15(1):16-31.

Gür E. Breastfeeding. *Turkish Archives of Pediatrics* 2007;42(1):11-5.

Kanat Pektaş M, Mutlu MF. Gebe Kadınların Emzirme ve Anne Sütü Konusundaki Bilgilerinin, Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi. *Gazi Medical Journal* 2016;27(3):145-8.

Keddem S et al. The Association Between Pregnancy Intention and Breastfeeding. *Journal of Human Lactation* 2018;34(1):97-105.

Koç GI, Tezcan S. Gebelerin Emzirmeye İlişkin Tutumları ve Emzirme Tutumunu Etkileyen Bazı Faktörler. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2005;12(2):1-13.

Kong SK, Lee DT. Factors Influencing Decision to Breastfeed. *Journal of Advanced Nursing* 2004;46(4):369-79.

Laanterä S et al. Knowledge of Breastfeeding Among Pregnant Mothers and Fathers. *The Journal of Perinatal & Neonatal Nursing* 2010b;24(4):320-9.

Laanterä S et al. Breastfeeding Attitudes of Finnish Parents During Pregnancy. *BMC Pregnancy Childbirth* 2010a;10:79.

Lau Y et al. Breastfeeding Attitude, Health-Related Quality of Life and Maternal Obesity Among Multi-Ethnic Pregnant Women: A Multi-Group Structural Equation Approach. *International Journal of Nursing Studies* 2017;67:71-82.

Mitchell-Box K et al. Breastfeeding Attitudes: Association Between Maternal and Male Partner Attitudes And Breastfeeding Intent. *Breastfeeding Medicine* 2013;8(4):368-73.

Mora A et al. The Iowa Infant Feeding Attitude Scale: Analysis of Reliability and Validity. *Journal of Applied Social Psychology* 1999;29(11):2362-80.

Onbaşı Ş et al. The Effect of Prenatal Breast-Milk and Breast-Feeding Training Given to Expectant

Mothers on The Behaviour of Breast-Feeding. Turkish Archives of Pediatrics 2011;46(1):74-8.

Özdamar K. PASW ile biyoistatistik. Ankara: Kaan Kitabevi;2010. p.274-8.

Thomas JS et al. Maternal Knowledge, Attitudes and Self-Efficacy In Relation to Intention to Exclusively Breastfeed Among Pregnant Women In Rural Bangladesh. Maternal and Child Health Journal 2015;19(1):49-57.

WHO. Global Nutrition Targets 2025: Breastfeeding policy brief. https://www.who.int/nutrition/publications/globaltargets2025_policybrief_breastfeeding/en/ Erişim Tarihi: 11.04.2021.

Yanikkerem E ve ark. Primipar ve Multipar Gebelerin Emzirme Tutumu ve Yaşadıkları Endişeler. Van Tıp Dergisi 2014;21(1): 6-16.

Yılmaz M ve ark. Gebelik Döneminde Verilen Emzirme Eğitiminin Anne Sütüyle Beslenme ve

Emzirmeye İlişkin Davranışlara Etkisi. Beslenme ve Diyet Dergisi 2012;40(1):2-11.

Yiğitbaş Ç ve ark. Trabzon İl Merkezindeki Hastanelerde Doğum Yapan Annelerin Emzirme Tutumlarının Değerlendirilmesi. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi / Gümüşhane University Journal of Health Sciences 2012;1(2):49-59.

Yılmaz G et al. Factors Influencing Breastfeeding for Working Mothers. The Turkish Journal of Pediatrics 2002;44(1):.30-4.

Yu EA et al. Maternal Prenatal Attitudes and Postnatal Breast-Feeding Behaviours In Rural Bangladesh. Public Health Nutrition. 2015;18(4):679-85.

Yurtsal ZB et al. Anxiety and Depression's Effect on Breastfeeding Self-Efficacy Perception and Breastfeeding Attitude of Pregnant Women. International Journal of Nursing Didactics 2016;6(5):1-6.

EXTENDED ABSTRACT

Breast milk; It is a natural food with high bio-availability and easy to digest, containing all liquid, energy and nutritional elements necessary for growth and development in the newborn.

Breastfeeding is the first condition for a healthy nutrition. Breast-milk is the most basic food item in infant feeding, its positive effects continue throughout the life and it is every child's natural right. Breastfeeding is the most natural route used when giving breast-milk to the baby. Instinctive, individual, familial, social and psychological factors play an active role in transforming attitudes into behavior. It is possible that attitudes that indicate breastfeeding behavior at a desired level during the postpartum period can be determined in pregnant women during pregnancy. Midwives and nurses can support mothers to breastfeed during pregnancy and can change mothers' behaviors during breastfeeding. However, behavior affects women's attitude as much as knowledge. According to the Turkey Demographic and Health Survey (TNSA) 2018 data; 98% of children in our country are breastfed for a while. However, 45% of 2-3 month old babies and 14% of 4-5 month old babies are fed only with breast milk. Although breastfeeding is a very common behavior in our country, the breastfeeding behavior is not at the desired level. It is noteworthy that the variety of studies aiming to determine the attitudes of pregnant women towards breastfeeding is limited. The aim of this research is to determine the attitudes of pregnant women toward breastfeeding and the factors affecting the attitudes of pregnant women. For this purpose, answers were sought to the following questions. 1) What are the attitudes of pregnant women towards breastfeeding? 2) What are the factors affecting the breastfeeding attitudes of pregnant women?

This is an analytic cross-sectional type of research. The data in the study was collected between the January and December 2017. The research was conducted by interviewing 202 pregnant women who applied to the Gynecology and Obstetrics Service and Clinic in a State Hospital in the Thrace region of Türkiye. In the collection of data; The "introductory information form", which aims to question the socio-demographic, obstetric and breastfeeding characteristics of pregnant women, and the "breastfeeding attitude assessment scale", which aims to evaluate various dimensions of the attitudes that guide the breastfeeding behaviors of the mothers were used. The breastfeeding attitude assessment scale consists of 46 questions and the scale is in a 5-point Likert type. The highest score that can be obtained from the scale is 184. The score of the positive items is 88 and the score of the negative items is 96.

The higher the score a pregnant gets on the scale, the more positive her attitude towards breastfeeding is. In this study, the cronbach alpha value of the scale is 0.75. In the analysis of the data; descriptive statistics, Shapiro Wilk normality test, variance analysis (ANOVA), t test, correlation, Cronbach Alpha were used. Significance level is $p < 0.05$.

The pregnant women who participated in the research were 29.73 ± 6.73 years old. The pregnant women had been pregnant 2.45 ± 1.21 times, given birth 1.22 ± 1.04 times, and it was determined that 71.7% of them thought of breastfeeding their babies exclusively with breast milk for the first five-six months while 69.8% thought of breastfeeding their babies from 13-24 months. With the mean score of the evaluation scale for breastfeeding attitude being 109.21 ± 12.77 . Accordingly, 51.48% of the pregnant women have a breastfeeding attitude score below the average level. The attitude of the pregnant women with the highest score of 3.52 ± 0.96 was as follows; "Breastfeeding disrupts maternal health." The attitude, however, of the pregnant women with the lowest score of 0.26 ± 0.75 was as follows, "Mothers who feed their babies with baby food do not like their babies". According to the average of the evaluation scale for breastfeeding attitude, the difference between socio-demographic characteristics, obstetric characteristics and previous breastfeeding experiences of the pregnant women was not statistically significant; their spouses' working status was significant ($p = 0.026$); and positive correlation was found ($r = 0.15$). In this research, it was observed that the mean scores of the evaluation scale for breastfeeding attitude of pregnant women are positive, however attitude toward breastfeeding is not affected by socio-demographic and obstetric characteristics as well as previous experiences with breastfeeding.

Knowing the breastfeeding attitude during pregnancy and the factors affecting breastfeeding attitude is very important for the implementation of breastfeeding counseling activities for midwives, nurses and other healthcare professionals. Studies that will determine the breastfeeding attitude of the pregnant women; It is recommended to be applied in normal and risky pregnant women groups, in different societies and in different sample sizes.